

Наведений перелік не є закритим, утім згадані принципи є основоположними і дають змогу розробити концептуальні засади ціннісної компетентності науково-педагогічного працівника.

Список використаних джерел

1. Кремень В. Г. Сучасне мислення й освіта: методологічний концепт / Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України). Збірник наукових праць. — К. : Видавничий дім «Сам», 2017. – 400 с. – С. 8-15.
2. Слюсаренко О. М. Розвиток найвищого університетського потенціалу в умовах глобалізації: монографія / О. М. Слюсаренко. – К. : Пріоритети, 2015. – 384 с.
3. Better policies for better lives The OECD at 50 and beyond. – Mode of access: <http://www.oecd.org/>
4. Competency Framework and Core Values. – Mode of access: <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&SecMod e=1&DocId=1113958&Usage=2>.
5. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). – К. : CS Ltd., 2015. – 32 p.
6. United Nations Competencies for the Future. [Електронний ресурс]. – Mode of access: https://careers.un.org/lbw/attachments/competencies_booklet_en.pdf.

Щербак О. І., д.п.н., доцент, член-кореспондент НАПН України, Київський професійно-педагогічний коледж імені Антона Макаренка

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Педагогічна майстерність – це високе мистецтво навчання і виховання, що постійно вдосконалюється, доступне кожному педагогу, в основі якого лежать професійні знання, уміння і здібності.

А. С. Макаренко

Сьогодні у вітчизняній освіті відбувається активне впровадження компетентнісного підходу, що відповідає стратегії розвитку сучасної вітчизняної освіти й продиктовано вимогами ринку праці.

Сучасне суспільство потребує від професійної освіти підготовки молоді, здатної відповідати викликам часу, компетентної та мобільної на сучасному ринку праці, з громадянською позицією, налаштованої на саморозвиток і навчання впродовж життя.

Це вимагає нових підходів до підготовки та професійного розвитку сучасного педагога професійного навчання.

На думку І. А. Зязюна, функціонування освіти як процесу передбачає багаторазове і багатофакторне уточнення висхідних цілей, їх технологізацію, акцентування на нових, можливо, ще невідомих зараз цілях суспільного розвитку. У зв'язку з цим на перший план висуваються завдання, пов'язані з формуванням таких якостей, які дають змогу молоді самореалізуватися, вирішуючи відповідні сьогоденні державотворчі проблеми – економічні, політичні, ідеологічні, наукові, освітні, виховні тощо. Водночас вчений наголошує, що кінцевий результат сучасної освіти – внутрішній стан людини на рівні потреби пізнавати нове, здобувати знання, виробляти матеріальні й духовні цінності, допомагати ближньому, бути добротворцем. Вищий результат освіти – духовний стан нації, зростання національної самосвідомості, коли в суспільстві існують ідеї, які мають загальний інтерес і можуть бути доступними для кожного громадянина. [3, с. 24]

Стратегія розвитку освіти в умовах інформаційного суспільства, забезпечення якості освіти обґрунтовується, що ключовими, сутнісними характеристиками нинішньої й майбутньої освіти насамперед є її людиноцентризм, демократизація, інноваційність, безперервність, інформатизація й інші [2, с. 7].

Метою професійно-педагогічної освіти є задоволення індивідуальних потреб громадян в особистісному та професійному зростанні, а також забезпечення потреб держави у кваліфікованих педагогах професійної школи високого рівня компетентності та культури, здатних розвивати особистість учня, готових творчо працювати у професійних навчальних закладах різного рівня й типу, сприяти подальшому соціально-економічному розвитку суспільства [5, с. 216].

Потреба суспільства у гармонійно, всебічно розвинутих особистостях, професійно підготовлених фахівцях з вищою освітою, передбачає оволодіння ними мотивацією до самоформування і самовдосконалення протягом усього життя. Самореалізація можлива, коли людина визначила її стратегії, шляхи особистісного розвитку і самовдосконалення.

Фундаментальні наукові праці, написані Зязюном І. А., відтворюють глибоке осмислення питань теорії і практики педагогічної майстерності. Він виховав не одне покоління науковців, які успішно і наполегливо продовжують започатковану ним справу.

Розроблений курс «Основи педагогічної майстерності» – цілісна наука, яку досягнути нелегко, але без неї в школі нічого робити. Заняття з педагогічної майстерності допомагають оволодіти такими професійними навичками, які збуджують підсвідомість та емоційну природу людини. Вони «відчиняють двері» в лабораторію педагогічної творчості» [4, с. 127].

У програму підготовки педагогів професійного навчання за напрямом підготовки «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» галузі «Освіта/Педагогіка» в Київському професійно-педагогічному коледжі імені Антона Макаренка було введено курс «Основи педагогічної майстерності», метою якого є розвиток професійно-педагогічної майстерності та творчої індивідуальності майбутніх педагогів професійного навчання.

Створення науково-практичної школи Івана Андрійовича Зязюна – школи педагогічної майстерності, – дало початок мережі кафедр педагогіч-

ної майстерності в усіх педагогічних вищих навчальних закладах не тільки в Україні, але і в інших державах.

На базі Київського професійно-педагогічного коледжу імені Антона Марченка спільно з Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України створений Центр педагогічної майстерності, який з вересня 2014 року носить ім'я академіка Івана Зязюна. Центр створено з метою посилення інтеграції науково-експериментального дослідження, розширення науково-методичної діяльності з розвитку неперервної професійно-педагогічної освіти та підвищення рівня педагогічної майстерності викладачів, майстрів виробничого навчання, педагогів професійного навчання коледжу та професійно-технічних навчальних закладів; аспірантів та студентів коледжу; проектування змісту, форм і методів їхньої самоосвіти та професійного саморозвитку; упровадження ідей психологічної педагогіки у навчально-виховний процес; здійснення просвітницької педагогічної діяльності щодо пропаганди та поширення інноваційних педагогічних ідей, вивчення та узагальнення передового педагогічного вітчизняного і зарубіжного досвіду.

Як визначено Законом України «Про освіту» «освітній процес – система науково-методичних і педагогічних заходів, спрямованих на розвиток особистості шляхом формування та застосування її компетентностей»; «освітня діяльність – діяльність суб'єкта освітньої діяльності, спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу у формальній та/або неформальній освіті» [1].

Педагогічна діяльність розглядається як «Інтелектуальна, творча діяльність педагогічного (науково-педагогічного) працівника або самозайнятої особи у формальній та/або неформальній освіті, спрямована на навчання, виховання та розвиток особистості, її загальнокультурних, громадянських та/або професійних компетентностей [1].

Суспільство висуває нові виклики для педагогів, зокрема дотримання академічної доброчесності. «Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [1].

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає, в тому числі, контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти; об'єктивне оцінювання результатів навчання.

На сьогодні в освіті використовуються різні підходи до оцінювання. Серед них є підходи, що використовувалися кілька десятиліть років, а є також інноваційні. Система оцінювання має бути відкритою, а кожна оцінка – супроводжуватися обґрунтуванням. Оцінювання викладачем досягнень учнів передбачає обов'язкову доброзичливість між обома суб'єктами навчання. Оцінка допомагає учням у усвідомленні своїх успіхів і нових завдань. У системі оцінювання важлива роль належить самооцінюванню, коли учень самостійно оцінює свою діяльність.

Сучасні підходи до практики оцінювання, базуються на сучасній філософії розуміння процесів навчання і викладання. Сучасна філософія розу-

міння цих процесів, а також розуміння процесу оцінювання, не лише забезпечує отримання достовірних, надійних та автентичних результатів оцінювання, а й веде до реалізації концепції навчання впродовж життя [7].

Беззаперечним є факт, що якість освіти – це важливий чинник входу людини на ринок праці, формування її конкурентоспроможності та певного економіко-соціального статусу. Якість освітньої діяльності – рівень організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу, що забезпечує здобуття особами якісної освіти та відповідає вимогам, встановленим законодавством та/або договором про надання освітніх послуг [1]. Процес оцінювання – це невід’ємна частина освітнього процесу, що значним чином впливає на її якість.

Відповідно до сучасних вітчизняних і світових тенденцій у розвитку педагогічної освіти визначено компетентності, якими повинен володіти педагог професійного навчання для успішної професійно-педагогічної діяльності у професійному (професійно-технічному) навчальному закладі освіти: психологічна компетентність; педагогічна компетентність, що передбачає: дидактичну, методичну, виховну та організаційну; науково-дослідна компетентність, соціально-економічна компетентність, екологічна компетентність і т. ін [6].

Водночас вважаємо за доцільне наголосити, що потрібні більш чіткі критеріальні показники визначення рівнів професійної компетентності на основі системного підходу з використанням комплексу методів, які доповнюють один одного, а разом підпорядковані основній меті – об’єктивному встановленню рівня професійної компетентності педагогічних кадрів.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року, № 2145-VIII <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. Біла книга національної освіти України / Т. Ф. Алексеєнко, В. М. Аніщенко, Г. О. Балл та ін. / за заг. ред. акад. В. Г. Кременя; НАПН України. – К. : Інформ. системи, 2010. – 342 с.
2. Зязюн І. А. Світоглядна парадигма освіти // Проблеми інженерно-педагогічної освіти: зб. наук. праць / Українська інж. пед. академія. – Х., 2003. – Вип. 5. – С. 24–31.
3. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії : наук.-метод. посіб. – К. : МАУП, 2000. – 312 с.
4. Щербак О. І. Професійно-педагогічна освіта: теорія і практика : монографія. – Ч. I. / О. І. Щербак / за ред. Н. Г. Ничкало. – К. : Наук. світ, 2010. – 279 с. – Бібліогр.: С. 221–245.
5. Щербак О. І. Формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання / О. І. Щербак // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. – Вип. 23 / редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2010. – С. 175–180.
6. Щербак О. І. Теорія та практика оцінювання навчальних досягнень: навч.-метод. посіб. / Щербак О. І., Софій Н. З., Бович Б. Ю.; за наук. ред. О. І. Щербак. – Івано-Франківськ : «Лілея-НВ», 2014. – 138 с.